

El nostre Oest

He sentit a dir més d'una vegada que la Guerra Civil és el nostre Oest, és a dir, un territori mític i, doncs, idoni per situar-hi totes les passions humanes: ira, coratge, traïció, ànsia de poder, capacitat d'estimar... Francament, jo no ho veig pas així. En primer lloc, per una qüestió quantitativa, ja que el que coneixem genèricament com a "Oest" va durar dècades i abastava un territori molt extens, de manera que ofereix un ventall molt més ampli d'actors: pistolers, ramaders, agricultors, atracadors de bancs, constructors de ferrocarril, caçarecompenses, esclaus, xèrifs, coristes... Els subtemes són tan complexos i polisèmics com l'última frontera o la febre de l'or. En l'apartat bèl·lic, és possible servir-se de la guerra de Secessió i de la guerra amb Mèxic, per no parlar de les dècades de combats contra les tribus índies.

El problema que comporta literaturitzar la guerra d'Espanya no és solament que va durar amb prou feines tres anys i es va situar en un territori molt més limitat, sinó que l'escriptor ho té molt difícil per sostreure's a un dels grans enemics de la literatura, que és el maniqueisme. La Guerra Civil va sorgir com una lluita entre els justos i els perversos, i s'ha mantingut així en l'imaginari col·lectiu i en tot d'obres de ficció que la reproduïxen. En termes de construcció i de versemblança literària resulta indiferent que els bons siguin els uns o els altres, ja que l'escriptor ho té igual de malament per fer la seva feina. Si ens fixem en la guerra de Secessió americana, de seguida ens adonarem que abunden les ficcions on la raó o la noblesa no són patrimoni d'un dels dos bàndols, com sol succeir en les ficcions centrades en *la nostra*.

Les guerres carlines, en canvi, sí que vénen a ser el nostre Oest: duren més, queden lluny, les passions s'han anat apagant si és que mai van ser gaire vives. Marian Vayreda, al recull

Marian Vayreda
segons un retrat
d'Antoni Caba pintat
el 1870 / ARXIU

Records de la darrera carlinada, que acaba de recuperar L'Avenç, mostra les possibilitats del gènere: l'acció –cinematogràfica, en el bon sentit– del conte *La barreja*, o la descripció –pictòrica, en el bon sentit– de *L'Esquadró de la Sang* són del millor que ha donat la

literatura catalana del segle XIX. Algunes observacions resulten perfectament contemporànies: "Jo comprenia que el foc de les idees, als homes, els feia bullir la sang, però ja començava a sospitar que a alguns, a més, els fa bullir l'olla." *

TRUQUEN! ARNAU PUIG

La Fontaine, el carboner i el Rei

El poeta i narrador francès Jean de La Fontaine en una de les seves faules conta que un dia el Rei (amb majúscula) de França, anant de cacera, es va perdre pels esplèndids boscos de Fontainebleau (aquell indret de geografia natural on va sorgir l'autèntic sentit modern del paisatge: uns colors disposats segons l'ordre i matis establert per la natura).

El Rei anava perdut i de sobte es va trobar amb un llenyataire carboner i li va preguntar on es trobava. El bon home, que anava vestit

amb camisola, calces i al cap un casquet amb una ploma d'au, li va donar les explicacions per sortir-se'n d'aquell laberint vegetal.

Tanmateix, encuriós pel personatge, el llenyataire va manifestar-li que li agradaria saludar el Rei. El personatge li va dir: demà al migdia trobeu-vos a la clariana que hi ha prop d'un indret precís (que ambdós identificaren) i veureu que hi ha molta gent embarretada. De sobte tothom es llevarà el capell menys un personatge que acabarà d'arribar: aquell és el Rei.

L'endemà el llenyataire s'encaminà vers el lloc senyalat. Estava curull de gent engalanada i a cavall. Passats uns moments tothom es llevà el capell menys el que acabava d'arribar. Aleshores aquell nouvingut s'adreçà al carboner i li digué: "Veieu ara qui és el Rei?" El llenyataire observà amb atenció l'escena i respongué: "Pel que veig, o sou vós o sóc jo; som els dos únics que anem cofats."

Corol·lari: per raó i per dret cadascú es el Rei a casa seva, sempre que hi hagi qui respecti l'altre o s'hi mostri submís. *